

Jonge inwoners in/en de publieke ruimte

Een pleidooi voor rondhangen in de publieke ruimte

Auteurs: Jolijn De Haene en Nele Leeten

Colofon

Publicatiedatum: 1-3-2023

Redactie: Bieke Nackaerts en Tieme Verlinde

Met medewerking van de Commissie Breed Jeugdbeleid.

Met dank aan Lennert en Joke (Arktos), Marjan (KUL), Marlies (Uit De Marge), Nathalie (AP Hogeschool), Tine (Goe Gespeeld!), Wouter (Kind & Samenleving), Erik (LISS) en Filip en Saar (Bataljong).

Contact: jolijn.dehaene@bataljong.be – 0470/95.06.19

Inhoudsopgave

Jonge inwoners in/en de publieke ruimte	4
De olifant in de publieke kamer	4
Wat is rondhangen?.....	5
Recht op ruimte, recht op rondhangen	5
Publieke ruimte	6
Vertoeven in de publieke ruimte.....	7
Waarom (g)een rondhangbeleid?.....	8
Maak publieke ruimte echt publiek	8
Rondhangbeleid is meer dan overlastpreventie.....	10
Wie kan/moet hiermee aan de slag?	11
Hoe werk maken van een kwalitatieve publieke ruimte voor jongeren?.....	12
1. Zie kinderen en jongeren als volwaardig deel van de samenleving	12
2. Werk vanuit een brede visie op samenleven en leefbaarheid	13
3. Maak werk van een doordacht en geïntegreerd beleid.....	14
4. Benut publieke ruimte optimaal	15
5. Investeer in het thema	16

Jonge inwoners in/en de publieke ruimte

Deze tekst is een roep om met de krachten en opportuniteiten van jongeren in de publieke ruimte aan de slag te gaan. We benaderen rondhangen vanuit een positieve invalshoek. We kiezen er dan ook voor om rondhangen als een fenomeen en niet als een probleem te benoemen. Rondhangen is van alle tijden en leeftijden. Rondhangen is een recht. We streven er dan ook naar om rondhangen als tijdverdrijf te normaliseren en te faciliteren. We willen iedereen stimuleren om te praten over en vooral met rondhangende jongeren. We hopen dat deze visie mee kan bijdragen aan een brede, omvattende discussie en de ontwikkeling van een geïntegreerd en positief beleid.

De olifant in de publieke kamer

Tien jaar geleden hielden tien organisaties uit het bredere jeugdveld onder de noemer 'de Hangman' een pleidooi voor een gedeelde openbare ruimte waar kinderen en jongeren welkom zijn: Arktos, Formaat, Kruispunt Migratie-Integratie, LiSS, SAM vzw (VLASTROV), Kind & Samenleving, Bataljong (VVJ), De Ambrassade (Steunpunt Jeugd), De Vlaamse Jeugdraad en Uit De Marge¹.

Deze organisaties stelden immers vast dat volwassenen, praktijkwerkers en beleidsmakers het rondhangen van kinderen en jongeren in de publieke ruimte steeds weer problematiseerden en probeerden inperken, ondanks de kennis en wetenschap dat jongeren die publieke ruimte minstens tijdelijk nodig hebben in hun ontwikkeling. Hiermee gingen deze organisaties de strijd aan tegen een 'traditie' van het proberen tegengaan van rondhanggedrag. Een traditie die tijdens de industrialisatieperiode begon en mee aan de basis lag van het jeugdwerk zoals we dat ook nog de dag van vandaag kennen². De idee ontstond toen dat 'regelloos' en vrij rondhangen indruist tegen wat maatschappelijk als veilig en normaal wordt aanzien.

De acties rond De Hangman brachten verandering – zij het soms klein – in de manier van kijken naar en handelen rond rondhangen.

Toch blijft ook nu, in tijden waar publieke ruimte onderhevig is aan impliciete gedragsregels en aan een strikt veiligheidsdiscours, waar debatten gevoerd worden over skateverboden, waar er sprake is van inbreiding en verdichting... een pleidooi voor het recht op rondhangen broodnodig. We blijven, ondanks nationaal en internationaal onderzoek naar het belang van rondhangen in de publieke ruimte, net dat fenomeen problematiseren. Hoe komt het dat we moeite blijven hebben met een alledaags en normaal verschijnsel? Hoe moeten we het fenomeen van rondhangen dan begrijpen en hoe kunnen we er op een goede manier mee aan de slag?

Om een antwoord op die vraag te kunnen stellen, moeten we eerst met een hele reeks andere vragen aan de slag. Waarom is die publieke ruimte zo onontbeerlijk voor kinderen en jongeren? Waarom zou je ervoor kiezen actief aan de slag te gaan met je publieke ruimte? Hoe zorg je dat ontmoeting, spel en rondhangen op een kwalitatieve manier kunnen plaatsvinden in de publieke ruimte? Wie moet er allemaal betrokken worden? En hoe zorg je er als lokaal bestuur voor dat jongeren welkom zijn in de publieke ruimte?

Met deze visietekst krijg je een zicht op hoe Bataljong kijkt naar jongeren en publieke ruimte en geven we je een aantal handvatten om aan de slag te gaan.

¹ Van Ceulebroeck, N. (2011). *De Hangman: over jongeren in het straatbeeld*. Brussel: Politeia en <https://dehangman.be/de-hangman>

² Coussée, F. (2006). *De pedagogiek van het jeugdwerk*. Gent: Academia Press.

Wat is rondhangen?

Kinderen en jongeren maken intensief gebruik van de publieke ruimte. Ze spelen en sporten er, ontmoeten elkaar om te babbelen, maken gebruik van de faciliteiten of wachten er – op elkaar, op het openbaar vervoer,...

Bij kinderen benoemen we dit grotendeels als **spelen**, bij tieners en jongeren kleven volwassenen en de samenleving daar snel de term '**rondhangen**' op. Rondhangen, of gebruik maken van de publieke ruimte is niet nieuw – integendeel, het is al zo oud als de straat zelf. Die publieke ruimte wordt ook niet alleen door kinderen en jongeren gebruikt. Ouders, collega's, sporters, vrienden, senioren,... allen gebruiken de publieke ruimte voor ontmoeting, tijdverdrijf of voor verplaatsingen.

Bij jongeren ligt dat gebruik vaak een stukje hoger, net omdat ze (nog) geen eigen privéruimte ter beschikking hebben – een ruimte waar ze helemaal zelf controle over hebben en waar ze zich aan het toezien oog van ouders of opvoeders kunnen onttrekken.

Recht op ruimte, recht op rondhangen

Het wordt al snel duidelijk dat de thuis- en woonsituatie mee bepalend zijn voor de **nood aan publieke ruimte**. Ook jongeren zijn zich bewust van dit verschil. Zo verscheen in 2020 een artikel in GVA³ waarin Antwerpse jongeren en jeugdwerkers aan de alarmbel trekken. "*Het pleintje is voor ons wat voor de rijken in Brasschaat hun tuin is*".

Wanneer er dan hard wordt opgetreden tegen deze jongeren, voelt het aan alsof geraakt wordt aan een deel van hun thuis en van hun autonomie.

Daarom is het belangrijk dat we toegang tot publieke ruimte en de mogelijkheid om daar gewoon te 'zijn', zien als een recht.

"Maar er is toch geen specifiek artikel in het Kinderrechtenverdrag over publieke ruimte?", denk je nu waarschijnlijk. En je hebt gelijk.

En toch mogen we zeggen dat kinderen en jongeren het recht hebben om rond te hangen in de publieke ruimte. We baseren ons daarvoor op de "*General Comment*"⁴ (nr. 17) die bij het recht op rust en ontspanning (Art. 31) gevoegd werd.

Daarin lezen we de bezorgdheid om de beperkingen die gelegd worden op het publieke karakter van publieke ruimte:

"Children's use of public space for play, recreation and their own cultural activities is also impeded by the increasing commercialization of public areas, from which children are excluded. Furthermore, in many parts of the world, there is decreasing tolerance of children in public spaces. [...] Adolescents, in particular, are widely perceived as a threat by widespread negative media coverage and representation, and discouraged from using public spaces."

In de General Comment gaat men daarna verder in op de vele negatieve implicaties hiervan. Gaande van minder kansen op interculturele en intergenerationele contacten tot een veel minder sterke verbondenheid met de samenleving en democratie.

Tot slot stellen ze vast dat er vaak wel wordt geïnvesteerd in aanbod en in specifieke infrastructuur (speelpleintjes bvb.), maar dat er te weinig aandacht is voor *"the need to create time and space for children to engage in spontaneous play, recreation and creativity, and to promote societal attitudes that support and encourage such activity."*

³ Delepeleire Y. (2020, 24 mei). Gazet van Antwerpen. Retrieved from https://www.gva.be/cnt/dmf20200524_04969632

⁴UN. Committee on the Rights of the Child, (2013), *General Comment no. 17 on the right of the child to rest, leisure, play, recreational activities, cultural life and the arts*. Retrieved from <https://digitallibrary.un.org/record/778539> on 24/02/2023

Het recht op rust en ontspanning houdt met andere woorden ook het **recht in om in de publieke ruimte te vertoeven**. En dat houdt op haar beurt de verantwoordelijkheid in van lokale en bovenlokale overheden om te voorzien in kwalitatieve en toegankelijke publieke ruimtes waarin verschillende groepen aanwezig kunnen zijn.

Publieke ruimte

Om het fenomeen 'rondhangen' volledig en genuanceerd te kunnen begrijpen, moeten we eerst even uitzoomen naar de setting waarin rondhangen plaatsvindt: **de publieke ruimte**.

In essentie is publieke ruimte die ruimte die voor iedereen vrij toegankelijk is, waarop iedereen beroep kan doen, die van de gehele bevolking hoort te zijn.

Hoe simpel dat basisuitgangspunt ook is, toch spelen heel wat verschillende dynamieken mee in het gebruik en de invulling van publieke ruimte.

Er zijn eigenlijk drie lagen die op elkaar inspelen. Elke laag kan samengevat worden in een vraag⁵:

- * **Kunnen kinderen en jongeren aanwezig zijn op een plek?** Zijn er veilige routes naar publieke plekken? Zijn er faciliteiten om elkaar te ontmoeten (bankjes, vuilbakken, wifi,...)? Dit betreft met andere woorden de fysieke laag van de ruimte, hoe ze aangelegd en ingericht is.
- * **Willen kinderen en jongeren op een plek zijn?** Is de plek aantrekkelijk? Hebben kinderen en jongeren het gevoel dat ze in een aangename omgeving zitten en dat ze er hun ding kunnen doen? Dit is de belevingslaag, waarin onze eigen ervaringen en beleving centraal staan.
- * **Mogen kinderen en jongeren op een plek aanwezig zijn?** Hebben ze het gevoel dat ze welkom zijn op een plek? Worden ze door andere gebruikers weggestuurd? Durven ouders hun kinderen aanwezig te laten zijn op deze plek? In deze laag spelen de machtsverhoudingen. Het gaat om normen en gedragsregels die aan een plek verbonden worden en de sociale verhoudingen die spelen op de plek.

Die drie lagen staan steeds met elkaar in verbinding op een plek en beïnvloeden elkaar. Het zijn bijvoorbeeld immers vaak de dominante en sterkere groepen die mee kunnen of mogen bepalen hoe een ruimte ingericht wordt. En die inrichting gaat dan weer mee bepalen hoe we een plek ervaren.

De publieke ruimte is kortom meer dan de fysieke achtergrond voor het samenleven. Sven De Visscher⁶ verwoordt het als volgt:

“door zich op bepaalde manieren door de publieke ruimte te bewegen en er (al of niet) gebruik van te maken, leren kinderen en jongeren de samenleving kennen en hun eigen plek binnen die samenleving”

Hij verwijst hiermee naar de sociale en pedagogische discussies die de gelaagdheid van publieke ruimte doorheen de jaren heeft op gang gebracht⁷.

Wat voor ons belangrijk is om mee te nemen is het besef dat de publieke ruimte voor kinderen en jongeren deel uitmaakt van hun dagelijkse leefwereld en daardoor ook de nodige beleidsaandacht verdient.

⁵ Gebaseerd op De Visscher (2008). *De sociaal-pedagogische betekenis van de woonomgeving*. Gent: Academia Press en op Marreel, M., Boonen, J. De Visscher, S. (2019). *Kindvriendelijke stapelbouwomgevingen*. Gent: HoGent

⁶ De Visscher (2011). *Hoe publiek is publiek? Over de sociale beleving van ruimte*. In De Hangman. N. Van Ceulebroeck (Ed). Brussel: Politeia.

⁷ Voor een overzicht van verschillende perspectieven op publieke ruimte in relatie tot kinderen en jongeren verwijzen we graag datzelfde hoofdstuk.

Vertoeven in de publieke ruimte

Vanuit het besef dat de publieke ruimte inherent deel uitmaakt van de leefwereld van kinderen en jongeren, wordt het ook evident dat ze die publieke ruimte gaan gebruiken voor ontmoeting en voor ontspanning, dat ze er gaan vertoeven en rondhangen.

Rondhangen is voor tieners en jongeren een volwaardige en complementaire vrijetijdsbesteding die een belangrijke intrinsieke betekenis in zich draagt. Het is een activiteit op maat van jongeren en een perfect normaal gegeven bij opgroeiende pubers en tieners.

Rondhangen: Vrije tijd doorbrengen in publieke of semipublieke ruimte, in een ongeorganiseerde context en in zelf gekozen groepen. Het is van buitenaf niet altijd zichtbaar wat de drijfveer precies is, maar voor de groep, de gebruikers zelf is er wel degelijk een betekenisverlening aan de activiteit.

8

Wanneer we kijken naar die betekenisverlening, dan zien we drie belangrijke groepen naar voor komen⁹:

- * **Een sociale betekenis:** In de eerste plaats is rondhangen een manier om vrienden te ontmoeten. De groep biedt veiligheid en kan richtinggevend optreden. Zowel wat betreft gedrag als persoonlijke identiteit. Binnen die veilige omgeving krijgen jongeren de kans om sociale en communicatieve vaardigheden te oefenen en hun identiteit te ontwikkelen. *“Jongeren ontwikkelen dus door middel van de groep een identiteit, eigenwaarde en verwerven sociale status.”*¹⁰
- * **Een pedagogische betekenis:** De publieke ruimte is één van de weinige settings waarin kinderen en jongeren ongesuperviseerd zijn, waar er geen controle is van volwassenen. Dat maakt van rondhangen de ideale context en activiteit om zelf vorm te geven aan hun plek in de gemeenschap, om eigen waarden en normen vorm te geven en te verkennen en om te experimenteren met grenzen. Op die manier draagt rondhangen bij tot meer autonomie en is het anderzijds ook een expressiemiddel van het streven naar autonomie. Rondhangen werkt op die manier emanciperend *“Jongeren getuigen over andere mensen leren kennen, meningen uiten en omgaan met meningen, omgaan met conflicten, eigen grenzen leren kennen, keuzes maken, omgaan met reacties van mensen, enzovoort.”*¹¹ (Sabbe, 2012: 21)
- * **Een ruimtelijke betekenis:** Jongeren zoeken naar plekken die aan bepaalde eisen of noden voldoen. Die plek kan een uitvalsbasis zijn, een rustige plek om te babbelen, of net een avontuurlijke plek waar altijd wel iets te beleven valt. Ook de nood om te zien en gezien te worden, bepaalt mee de keuze van een plek. Zo zal een winkelcentrum meer aan die nood voldoen dan een steiger langs een afgelegen rivier¹².
De keuze voor deze of gene locatie is een duidelijk signaal vanuit de jongeren. De kunst bestaat ernaar deze noden op te pikken en er ook naar te handelen.

Verder speelt ook het laagdrempelige karakter een belangrijke rol. Rondhangen kan op zowat elke plek gebeuren – dichtbij of verder weg, op gelijk welk moment en is een kosteloos gebeuren. Het maakt dat rondhangen één van de meest democratische vormen van vrijetijdsbesteding is voor kinderen en jongeren.

⁸ Definitie geformuleerd in visietekst De Hangman

⁹ Sacré, H. et al. (2016) werkten in de KIDS-GIDS deze driedeling ook uit voor de stad als geheel. Door die benadering vanuit sociale, pedagogische en ruimtelijke bril worden complexe lagen en dynamieken op een plek zichtbaar.

¹⁰ Sabbe, K (2012). Is rondhangen be-leefd Op zoek naar de beleving en betekenis van rondhangen bij jongeren. In N. Van Ceulebroeck (Ed.). *De Hangman. Over jongeren in het straatbeeld*. Brussel: Politeia – p. 19

¹¹ ibid:21

¹² ibid

“Uit bepaalde interviews blijkt dat jongeren zich door het rondhangen dichter bij de samenleving betrokken voelen, meer groepsgevoel hebben en het gevoel hebben dat ze kunnen tonen wie ze zijn aan de brede samenleving.”¹³

Waarom (g)een rondhangbeleid?

Rondhangen is een natuurlijk en normaal fenomeen, een inherent deel van opgroeien. En toch heeft de term ‘rondhangende jongeren’ doorheen de jaren een negatieve bijklank gekregen heeft, alsof rondhangen per definitie problematisch is, alsof dit fenomeen aangepakt moet worden.

Deze negatieve insteek is historisch ingegeven **vanuit een controle- en beheerslogica** die al terug gaat tot het burgerlijk beschavingsoffensief en vanuit het beeld van tieners en jongeren als gevaar voor de samenleving.¹⁴

En toch draait de wereld nog steeds, ‘ondanks’ de aanwezigheid van kinderen en jongeren. Of misschien is het wel net dankzij hun aanwezigheid.

Tijd dus om daar opnieuw een positief verhaal over rondhangen tegenover te zetten.

Maak publieke ruimte echt publiek

Het werd al duidelijk dat werk maken van een echt publieke ‘publieke ruimte’ een beleid vraagt dat niet enkel op de ruimtelijke kant focust, maar ook met de sociale en persoonlijke aspecten rekening houdt.

“Publieke ruimte is namelijk nooit neutraal of onschuldig. Het publiek zijn van publieke ruimte houdt in dat ontzettend veel mensen hun eigen, uiteenlopende betekenissen aan deze plekken geven. De rustplek voor de ene is een speelplek voor een ander. De doorgangsplek tussen thuis en werk voor de meerderheid is een noodzakelijke ontmoetingsplek voor wie thuis te weinig mentale of fysieke ruimte heeft.”¹⁵

Naast de gelaagdheid van publieke ruimte zien we ook dat er steeds meer druk komt te liggen op de publieke ruimte. Het gaat dan zowel om druk op de hoeveelheid beschikbare ruimte, maar ook op het publieke karakter van die ruimte.

De beschikbare ruimte wordt steeds schaarser. Infrastructuur en verdichting maken de beschikbare hoeveelheid publieke ruimte schaars. De ruimte die er wel nog is wordt sterk ingezet in functie van verplaatsingen. **Publieke ruimte lijkt louter doorgangruimte te worden** – verblijfs- en ontmoetingsruimte raakt daardoor ondergesneeuwd¹⁶. De verblijfs- en ontmoetingsruimte die er wel nog is, is bovendien ongelijk verdeeld. Dichtbebouwde – en vaak armere – buurten hebben minder publieke ruimte ter beschikking, terwijl buitenwijken en landelijke gebieden vaak wél nog beroep kunnen doen op grote en mooie publieke verblijfsruimtes. Een historisch probleem waar gelukkig stilaan wel meer aandacht aan besteed wordt.

Daarnaast worden ruimtes expliciet ontworpen en bestemd voor bepaalde functies. Van afgebakende speeltuintjes en skateparken tot barbecue-zones. Hoe goedbedoeld of zinvol die **afbakeningen** ook kunnen zijn, ze roepen wel het beeld op dat spelen, eten, genieten niet buiten de daarvoor voorziene plekken mag plaatsvinden.

De publieke ruimte wordt zo voorgestructureerd door een beperkte groep voor een veel bredere groep en die voorstructurering strookt lang niet altijd bij de noden, wensen en leefwereld van de gebruikers van een plek¹⁷.

¹³ Sabbe, K (2012). Is rondhangen be-leefd Op zoek naar de beleving en betekenis van rondhangen bij jongeren. In N. Van Ceulebroeck (Ed.). *De Hangman. Over jongeren in het straatbeeld*. Brussel: Politeia – p. 23

¹⁴ De Wilde, L., Vandenbroeck, M. & Vanobbergen, B. (2023). *Een beeld van een kind. Inleiding in de pedagogiek*. Gent: OWL Press.

¹⁵ Moris, M. (2021, 6 december). ‘Wie het meest nood heeft aan publieke ruimte, heeft die het minst’. *Sociaal.net*. Retrieved from <https://sociaal.net/achtergrond/sociale-ongelijkheid-in-publieke-ruimte/>

¹⁶ KeKi, (2021). *Research on stage – Publieke ruimte*. [audio podcast]. <https://keki.mailchimpsites.com/>

¹⁷ zie ook Jacobs, J. (1993). *The death and life of great American cities*. Vintage Books.

Naast de schaarste van de beschikbare ruimte zien we ook een tendens **naar steeds meer privatisering** (die deels samengaat met de voorstructurering van ruimtes).

Een tekenend voorbeeld hiervan vinden we in één van de coronamaatregelen. Omwille van de afstandsregels, kregen horecazaken de toestemming om hun terrassen uit te breiden¹⁸. Ook na de pandemie bleef die uitbreiding voor veel zaken toegelaten. Die extra inname van publieke ruimte betekent meteen dat er een pak minder plek is om eigen goederen te consumeren¹⁹.

Ook het Antwerps hotel dat een slagboom aan een publiek park zet, om zo een privaat karakter op te roepen en mensen weg te houden, is daar een pijnlijk voorbeeld van²⁰.

Dit betekent dat gebruik kunnen maken van bepaalde plekken **verbonden wordt aan voorwaarden**, dat er drempels ingebouwd worden. En dit is een problematische evolutie, omdat net die groepen in de meest kwetsbare situaties afhankelijk zijn van de publieke ruimte voor verschillende doeleinden. Van verplaatsingen zonder eigen auto over kleine babbels met anderen die niet mogelijk zijn in een kleine woning tot ruimte voor (gratis) sport, ontspanning en spel²¹. En het zijn vaak net die kwetsbare groepen die het minst impact hebben op wat er met en in publieke ruimte gebeurt.

Ook De Visscher²² stelde eerder al vast dat we onze eigen verwachtingen lijken op te leggen aan verschillende groepen kinderen en jongeren:

"[...] dat de houding tegenover de aanwezigheid van jeugdigen in de publieke ruimte varieert: kinderen en jongeren die bepaalde (eerder middenklasse) burgerlijke waarden en normen in zich dragen, moeten de straat op geduwd worden omdat dit hun ontwikkeling ten goede komt en participatiekansen creëert, terwijl (vooral) kansarme kinderen en jongeren van de straat gehaald moeten worden om hen via het pedagogisch georganiseerde aanbod betere maatschappelijke ontplooiingskansen te bieden."

De Backer stelde in zijn onderzoek in enkele Brusselse quartiers gelukkig ook het omgekeerde vast: bepaalde uitbaters erkennen het tekort aan publieke ruimte en liet het toe dat bepaalde groepen jongeren aanwezig waren in de zaak zonder verplichting tot consumptie²³.

"Hicham and Cheb Khaled (both 18, male) like to go to the local snack bar because they know the owner. This place is rendered more "public," because young people are allowed to hang out under the canopy without consumption being mandatory. But such quasi-public spaces are not easily claimed, adapted, or contested, which is why some young people avoid commercial areas."

Het Enchanté-initiatief²⁴ in verschillende steden is een positief voorbeeld. Handelaars en horeca-uitbaters kunnen via Enchanté kleine diensten gratis aanbieden. Een plek om je gsm op te laden, om even een babbeltje te komen slaan, om een koffietje te drinken,... Op die manier creëren particulieren plekken met een publiek karakter, die ook vlot toegankelijk zijn voor een diversiteit aan inwoners.

¹⁸ zie bvb. <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/06/08/gent-giet-uitgebreide-coronaterrassen-in-reglement-met-een-verg/>

¹⁹ De Backere, E. (2020, 25 augustus). Publieke ruimte na corona. Voor een doorbraak moet de crisis lang genoeg duren. *Apache.be* Retrieved from <https://www.apache.be/2020/08/25/publieke-ruimte-na-corona-voor-een-doorbraak-moet-de-crisis-lang-genoege-duren>

²⁰ Bral, S. (2022, 12 augustus). Antwerps vijfsterrenhotel wil met slagboom 'bepaald volkje' uit publieke tuin houden, maar moet die weer afbreken. *De Morgen*. Retrieved from <https://www.demorgen.be/nieuws/antwerps-vijfsterrenhotel-wil-met-slagboom-bepaald-volkje-uit-publieke-tuin-houden-maar-moet-die-weer-afbreken~b3905baa/>

²¹ Moris, M. (2021, 6 december). 'Wie het meest nood heeft aan publieke ruimte, heeft die het minst'. *Sociaal.net*. Retrieved from <https://sociaal.net/achtergrond/sociale-ongelijkheid-in-publieke-ruimte/>

²² De Visscher (2011). *Hoe publiek is publiek? Over de sociale beleving van ruimte*. In De Hangman. N. Van Ceulebroeck (Ed). Brussel: Politeia.

²³ De Backer, M. L. (2019). Regimes of Visibility: Hanging Out in Brussels' Public Spaces. *Space and Culture*, 22(3), 308-320.

²⁴ <https://enchantevzw.be/home/>

Er is met andere woorden nood aan een doordacht en geïntegreerd ruimtebeleid

- waarin rekening gehouden wordt met de **verschillende noden en behoeften** van gebruikers, van kinderen en jongeren,
- waarin rekening gehouden wordt met de **machtsverhoudingen** die het publieke karakter van publieke ruimte beïnvloeden
- waarin **verschillende functies** gecombineerd worden
- dat vorm gegeven wordt in **samenspraak met** verschillende gebruikers, dus ook met kinderen en jongeren
- dat ontmoeting tussen **perspectieven, visies en groepen** stimuleert en faciliteert
- **dat inzet op beheer van ruimte**, niet op het beheer van groepen in ruimtes

Rondhangbeleid is meer dan overlastpreventie

Door de onterechte negatieve connotatie wordt rondhangen bijna standaard geassocieerd met **overlast**, een begrip waarin **perceptie en omstandigheden** een bepalende rol spelen²⁵. Enerzijds zijn er de **objectieve aspecten** van overlast die altijd en overal een negatieve invloed hebben, denk aan zwerfvuil, vandalisme,... Anderzijds zijn er de **subjectieve elementen** die sterk afhankelijk zijn van persoonlijke voorkeuren, interpersoonlijke dynamieken en de setting van de gebeurtenissen. Denk aan het spelen van muziek, gras maaien of rondcruisen op een elektrische step. Die activiteiten zijn op zich geen overlast, maar kunnen wel als dusdanig ervaren worden op bepaalde tijdstippen, in drukke buurten of door het herhaaldelijk plaatsvinden²⁶.

Wanneer rondhangen als overlast wordt gezien, gaat het in grote mate over de subjectieve aspecten en minder over objectieve feiten. Toch zijn het vaak net die situaties die opgepikt worden (door klassieke en sociale media) en op die manier wordt de **negatieve beeldvorming** van rondhangende jongeren versterkt en gelegitimeerd. De overgrote meerderheid van de jongeren in de publieke ruimte betaalt daardoor onterecht de tol voor het onaanvaardbaar gedrag van enkelen.

Een negatieve etikettering kan ervoor zorgen dat jongeren zich gaan gedragen naar het opgekleefd etiket: *“als iedereen ons als crimineel en storend ziet en behandelt, kan je het al even goed zijn ook”²⁷*.

Die negatieve spiraal doorbreken is belangrijk, om zo opnieuw **een win-winsituatie creëren voor alle betrokkenen**.

Maak met andere woorden werk van een rondhangbeleid dat verder gaat dan overlastpreventie.

Werk vanuit een proactieve en positieve insteek. Zet in op de positieve aspecten van rondhangen en op een positieve beeldvorming van jongeren en rondhangen

Rondhangende jongeren verdienen de kans om met een positief verhaal naar buiten te komen en contact te leggen met de omgeving.

Wat dan met grensoverschrijdend gedrag?²⁸

Een positief beleid voeren rond rondhangen betekent niet dat niet meer mag opgetreden worden tegenover fout gedrag. Het betekent wel dat dit **grensoverschrijdend gedrag niet de facto aan rondhangen wordt gekoppeld**, noch in de aanpak, noch in de communicatie hierover.

²⁵ Kaulingfreks, F. (2023) Een tegenwicht voor uitsluiting. *Vakblad Sociaal Werk* 24, 16–19.

²⁶ Cops, D. (2011). 'The usual suspects'. *Waarom overlast en hangjongeren vaak in één adem genoemd worden*. In De Hangman. N. Van Ceulebroeck (Ed). Brussel: Politeia.

²⁷ Dit hangt samen met het fenomeen van de self-fulfilling prophecy.

²⁸ Cops, D. (2011). 'The usual suspects'. *Waarom overlast en hangjongeren vaak in één adem genoemd worden*. In De Hangman. N. Van Ceulebroeck (Ed). Brussel: Politeia.

We gaan hieronder dieper in op de aard van het grensoverschrijdend gedrag, maar willen er uitdrukkelijk op wijzen dat dit niet de 'standaard' is voor jongeren en het is niet de standaard voor rondhangen. Het is tegelijk wel een fenomeen dat bestaat én waar inzicht in het fenomeen kan helpen om er mee om te gaan.

Grenzen aftasten – en soms overschrijden – maakt deel uit van het **ontwikkelingsproces in de adolescentie**. De mate waarin en het soort gedrag verschilt sterk tussen individuen. In de criminologie spreken ze van "**leeftijdsggebonden delinquentie**", om te benadrukken dat het om gedrag van voorbijgaande aard gaat en om het te kaderen binnen dat proces van experimenteren, ontdekken en grenzen aftasten.

Dit soort gedrag wordt bovendien beïnvloed door groepsdynamieken. Sabbe wijst er op dat dit soort gedrag vooral gaat om spanning creëren, verveling tegen gaan en 'durven', maar dat het zelden de intentie heeft om echt kwaad te doen of schade te berokkenen.

Het is dan ook belangrijk dat dit gedrag vooral vanuit een **herstelgerichte benadering** wordt aangekaart en niet vanuit een criminaliserende reflex²⁹. Gebruik voorvallen van leeftijdsggebonden delinquentie als pedagogische kans en niet als een strikt juridisch feit.

Grensoverschrijdend gedrag: Inherent deel van opgroeien en jong zijn, is het verkennen van grenzen, daar soms over gaan en leren welke consequenties daaraan vasthangen. Het is belangrijk dat dit gedrag geadresseerd wordt, maar niet door het te criminaliseren. Grensoverschrijdend gedrag moet constructief aangepakt worden door jeugd- en welzijnsactoren, eerder dan door veiligheids- of politionele actoren.

Wie kan/moet hiermee aan de slag?

Een plek creëren voor jongeren in de publieke ruimte is een uitdaging die zich niet enkel beperkt tot de jeugddienst en de schepen van jeugd. Kinderen en jongeren leven niet op een eiland, ook niet in de publieke ruimte. Het recht op ruimte is er dan ook één waar samen met een diversiteit aan actoren aan gewerkt moet worden.

"We believe that if everything we do in our cities is great for an 8 year old and an 80 year old, then it will be great for all people." – 8-80 cities

Publieke ruimte laat zich niet opdelen in hokjes, in jeugdreservaten, zestigplussersbanken en speelplekken. Ook de verantwoordelijkheid en invloed op publieke ruimte laat zich niet opdelen. Het bestuur, de jeugddienst, politie, de buurtbewoners, jongeren, de straathoekwerker, architecten, de groendienst, ... drukken allemaal hun eigen stempel.

Het goed inrichten en beheren van de publieke ruimte gebeurt **door een samenspel van actoren**. De actoren kijken allemaal met een andere bril naar publieke ruimte. Deze diversiteit kan beschouwd worden als een sterkte.

Het lokaal bestuur heeft als taak de diverse blikken in kaart te brengen en op te treden **als regisseur van het geheel**. Het bestuur brengt alle perspectieven van de betrokkenen samen, moedigt waar nodig dialoog aan en streeft onder andere naar een **brede jeugdreflex**.

²⁹ Devroe, E. (2011). Overlast voor of door jongeren. *Belgisch belastingrecht: Belgisch belastingrecht in hoofdlijnen*, 2, 115. Debruyne, P. (2011). *Over scharreljongeren en legbatterijen. Jongeren in de hedendaagse stad*. In Uit de marge van het jeugdbeleid. F. Coussée & C. Mathijssen (Eds). Leuven/Den Haag: Acco.

De brede jeugdreflex: "Een goed beleid voor kinderen en jongeren vraagt een aangepaste manier van denken in alle beleidsdomeinen en bestuursniveaus. Het is een beleid dat een doelgroepgestuurde logica in zich draagt, dat de werkelijkheid benadert vanuit het oogpunt van kinderen en jongeren. Daartoe nemen verschillende spelers een rol op:

- Politici en ambtenaren als vertegenwoordigers van het lokaal bestuur dat de eindverantwoordelijkheid draagt in het installeren en bewaken van de brede jeugdreflex;
- Kinderen en jongeren als de doelgroep;
- Andere betrokkenen als spelers die mee handen en voeten kunnen geven aan de brede jeugdreflex."

30

De verscheidene visies samen zetten, leidt tot lange termijnoplossingen. Ad hoc politiek waarbij men reageert op de luidste stem en de nieuwste trends leidt tot een negatieve spiraal van uitsluiting waarbij de meest kwetsbaren met de minst luide stem het eerst uit de boot vallen.

Hoe werk maken van een kwalitatieve publieke ruimte voor jongeren?

1. Zie kinderen en jongeren als volwaardig deel van de samenleving

We bekijken kinderen en jongeren nog te vaak als 'nog-niet-volwassen' of 'nog-niet-burger'. We zien hen als toekomstig kapitaal en vergeten daardoor dat ze ook op dit moment al deel zijn van de samenleving, dat ze er al mee vorm aan geven.

Kinderen en jongeren zijn expert in hun leefwereld – enkel zij weten uit ervaring wat het is om hier en nu jong te zijn, op te groeien, te leren en te leven.

En toch zetten we die expertise en ervaringsdeskundigheid vaak op de achtergrond. Daarenboven lijken de belangen en noden van kinderen en jongeren vaak minder door te wegen in eindbeslissingen. Het zijn sterkere, luidere en machtigere belangengroepen die op het beleid wegen: handelaars, burgerinitiatieven, ouders,... Die stemmen en belangen lijken makkelijker bij beleidsmakers terecht te komen en worden sneller gevolgd dat de vragen of eisen die kinderen en jongeren op tafel leggen.

Dit is geen pleidooi om zomaar alles uit te voeren wat kinderen en jongeren vragen, wel om hun belangen evenveel te laten doorwegen en om kinderen en jongeren als evenwaardige en volwaardige partners te zien in het vormgeven van de samenleving.

→ Wees je bewust van de achterliggende kindbeelden

Vanwaar komt onze kijk op kinderen als nog-niet-burger precies? Er zijn historisch heel wat verschillende **kindbeelden**, waarvan er nog verschillende momenteel doorschemeren in het maatschappelijk debat³¹. Het **beeld van het onschuldige kind** gaat terug tot de Romantiek, maar leeft nog heel hard. Van daaruit groeide het **beeld van het kind in gevaar**, dat dus beschermd moet worden.

Daartegenover staat het **beeld van het 'kind als gevaar'**. Hierin zit (kort door de bocht) idee vevat dat kinderen zonder leiding en opvoeding uitgroeien tot ongeleide projectielen.

Wanneer het op rondhangen aankomt, versterken beide kindbeelden elkaar. Enerzijds willen we **hen beschermen** tegen de (zogenaamd) gevaarlijke invloeden van de omgeving – onbekenden, mobiliteit, peers,... Anderzijds willen we de **samenleving beschermen** tegen het wangedrag dat ze mogelijks zouden stellen.

³⁰ <https://bataljong.be/boost-je-kennis/brede-jeugdreflex/wat-de-brede-jeugdreflex/brede-jeugdreflex>

³¹ Zie ook De Wilde, L. et al. (2023) voor een bredere uiteenzetting over de bestaande kindbeelden.

Vertrekken vanuit die kindbeelden is normaal, omdat ze zo in ons maatschappelijk debat vervat zitten. Maar probeer je er bewust van te zijn en probeer ze waar mogelijk los te laten of te 'vervangen' **door het beeld van het ervaringsdeskundige kind, waarmee je gerust in gesprek kan gaan over zijn/haar noden en behoeften.**

→ Praat met kinderen en jongeren, niet over hen

Zet met andere woorden in op een **samenwerking met kinderen en jongeren**. Zo kan je hun unieke ervaringskennis en hun perspectief optimaal binnenbrengen in beleidsprocessen.

Samenwerking en participatie starten bij gedegen informeren en kunnen uitgroeien tot een verhaal van gedeeld eigenaarschap, gedeeld beheer of een plek voor kinderen en jongeren aan de tekentafel van een project³².

→ Zet hen niet op jeugdeilandjes

Aandacht besteden aan de noden, behoeften en meningen van kinderen en jongeren is geen roep naar afgebakende 'jeugdreservaten'³³, maar wel naar een **samen-gebruik van publieke ruimte en infrastructuur**.

Door de schaarste van ruimtes hebben we deze nu immers wel vaak afgebakend tot reservaten: groenzones, speelzones, skateparken, fitnesszone,... Zo kunnen plekken vlot beheerd en gestuurd worden. Maar daardoor ontstaat de idee dat groepen niet meer buiten die plekken aanwezig mogen zijn.

De publieke ruimte moet én kan een en-en verhaal worden. Bij de planning en inrichting is het belangrijk dat er voldoende ruimte voorzien wordt waar groepjes (jongeren, volwassenen, senioren,...) bijeen kunnen staan, hangen, zitten of liggen,... waar het aangenaam vertoeven is en waar voldoende ruimte is om samen met andere gebruikers in de ruimte te zijn. Hoe de plekken precies worden ingericht, moet van plaats tot plaats worden bekeken.

Het is aan de beleidsmakers en ontwerpers om in **dialog** te gaan met de gebruikers, de noden in kaart te brengen en tot creatieve en kwaliteitsvolle oplossingen te komen. Ga met gebruikers aan de slag, ga in dialoog en voorzie ook een plek voor hen waar ze in interactie kunnen treden met andere gebruikers van de ruimte.

Zorg dat plekken beantwoorden aan verschillende noden, zet in op een goed onderhoud en beheer van plekken en stimuleer gedeeld gebruik van de beschikbare ruimte.

2. Werk vanuit een brede visie op samenleven en leefbaarheid

→ Zorg voor een gedragen visie – formaliseer die en bed die in

Een publieke ruimte creëren die echt publiek is, een antwoord biedt op diverse noden, verschillende groepen met elkaar verbindt en die niet uitmondt in onoverkoombare spanningen, is een bijzonder grote ambitie om waar te maken.

Dit kan dan ook niet de verantwoordelijkheid zijn van één dienst. Er is nood **aan integraal en transversaal beleid**, waarbij visies op ruimte, op veiligheid, op jeugd en op samenleven geïntegreerd en vertaald worden naar concrete beleidskeuzes en een concrete aanpak.

Dit kan onder de vorm van een rondhangbeleid, een actieplan leefbaarheid of via het politiereglement. De vorm of keuze hangt af van de lokale context en hoe het lokaal bestuur werkt. Belangrijk hierbij is vooral dat er een gedeelde en integrale visie is op de thematiek en dat er binnen de bestaande beleidskaders ook enige vorm van verankering is.

→ Versterk of stimuleer initiatieven die dialoog en samenwerking tussen groepen inwoners bevorderen

Het zal doorheen de tekst en deze handvatten al opgevallen zijn dat we het niet louter over hangjongeren hebben, maar dat we vaak spreken over bewoners en over groepen. Dat doen we heel bewust, omdat net die **verbinding** nodig is om aan de slag te gaan rond publieke ruimte en rond de plaats die kinderen en jongeren in die publieke ruimte kunnen, mogen en willen³⁴ innemen.

³² Meer lezen over beleidsparticipatie kan via <https://bataljong.be/boost-je-kennis/beleidsparticipatie-van-kinderen-en-jongeren>

³³ Dasberg, L. (1975). *Grootbrengen door kleinhouden als historisch verschijnsel*. 2e editie Meppel: Boom.

³⁴ Cf. De Visscher (2008). *De sociaal-pedagogische betekenis van de woonomgeving*. Gent: Academia Press

Zet daarom in op initiatieven die **dialogo en connectie bevorderen**, tussen bewoners en gebruikers onderling en tussen politie, lokaal bestuur en bewoners.

Kortom: praat met hen, niet over hen, en laat hen met elkaar praten.

Probeer ook proactief en preventief in te zetten op de nodige dialoog en verbinding. Wacht niet tot er problemen zijn, ga ook in gesprek als het goed gaat. Zo creëer je herkenbaarheid en positieve ervaringen tussen verschillende stakeholders.

→ Zet in op positieve, realistische beeldvorming. Laat zien dat rondhangen ok is.

Dit heb je niet altijd zelf volledig in de hand, maar dat wil niet zeggen dat je hier lokaal geen rekening mee kan houden.

Kies in het taalgebruik in je communicatie voor **neutrale begrippen**, breng ook de positieve ervaringen in beeld,... of zet een campagne op die rondhangen promoot en normaliseert.

Zo laat je zien dat rondhangen een fenomeen is en geen probleem, dat jullie het publieke karakter van de publieke ruimte willen vrijwaren en dat jullie het actorschap van kinderen en jongeren erkennen en stimuleren. Je laat zo met andere woorden zien dat kinderen en jongeren er mogen zijn, dat zij ook hun plek in de publieke ruimte verdienen.

Aandacht hebben voor een positieve beeldvorming wil tegelijk niet zeggen dat je eventuele problemen of uitdagingen onder de mat schuift of onbenoemd laat.

Zwerfvuil, druggebruik, vandalisme,... vinden wel degelijk plaats in de publieke ruimte – ook door jongeren. Dit zijn uitdagingen die een aanpak en beleid vragen en waar over gesproken kan en mag worden. Let er alleen op dat je deze uitdagingen niet zonder meer koppelt aan rondhangen (of aan skaten bvb.). Maak een duidelijk onderscheid tussen verschillende fenomenen en wees je bewust van de invloed die jouw communicatie heeft op de perceptie en ideeën van burgers in jouw stad of gemeente.

3. Maak werk van een doordacht en geïntegreerd beleid

→ Werk een langetermijnaanpak uit

Vermijd paniekvoetbal of extreme maatregelen bij problemen. **Probeer proactief en preventief te werken** en een beleid uit te stippelen dat inzet op de kracht van publieke ruimte. Speel in op betekenisvolle initiatieven. Zorg dat je weet wat er in je gemeente leeft en geef budget en ruimte aan initiatieven die bvb. de stem van jongeren krachtiger maken.

Voer een integraal en efficiënt beleid met aandacht voor alle stemmen. Speel hierbij op gepaste manier in op heersende tendensen. Probeer hierbij niet te verzanden in doorgedreven veiligheidsdenken. De kost van camera's op elke hoek weegt niet op tegen de investering van een vindplaatsgerichte buurtwerker die tegelijkertijd aan de slag kan rond sociale noden van bewoners.

Maak van je beleid een samenhangend geheel. Zorg dat initiatieven (h)erkend kunnen worden. Zo weten burgers welke maatregelen genomen worden, weten ze waar ze terecht kunnen bij vragen,... Wees als bestuur zichtbaar.

→ Zorg voor een 'plek' waar de nodige diensten, beleidsmakers en middenveldpartners elkaar kunnen vinden rond het thema

We haalden eerder al aan dat dit geen thema is dat één dienst alleen kan aanpakken. Er is **nood aan overleg en samenwerking tussen diensten, maar ook met middenveldpartners én met bewoners.** Creëer daarom een setting waar die partners elkaar kunnen vinden.

Dit kan een specifiek overlegorgaan³⁵ zijn, een terugkerende activiteit, een digitaal platform of kanaal,... Kies voor een vorm die werkt voor je lokale context, zo is er meer kans dat het initiatief zal blijven doorlopen.

4. Benut publieke ruimte optimaal

Denk na over verschillende functies en noden

We duiden eerder al dat niet iedereen de publieke ruimte op een zelfde manier ervaart of gebruikt. Voor de ene is de publieke ruimte vooral doorgangsgebied, voor anderen is de publieke ruimte dé plek bij uitstek voor ontspanning of ontmoeting. En voor nog anderen is het een combinatie van die functies. Dat toonde bvb. ook het meisjesonderzoek aan van Kind & Samenleving³⁶: meisjes wisselen voortdurend tussen chillen en spelen en willen op één plek die verschillende functies terugvinden.

Die verschillen in noden zijn deels ingegeven door individuele en persoonlijke verschillen, maar hangen ook samen met de **context**. In buurten met veel stapelbouw of waar weinig private tuinen zijn, wordt publieke ruimte intensiever gebruikt. In schoolomgevingen zal veiligheid dan weer centraler staan.

Besteed dus voldoende aandacht aan die **functies en noden** – probeer zicht te krijgen op die noden, zowel voor bestaande als nieuwe publieke ruimtes.

Hou hierbij ook rekening met '**affordances**' – mensen gebruiken ruimtelijke objecten soms anders dan waarvoor ze bedoeld zijn, omdat ze er zich toe lenen: we zitten bijvoorbeeld al eens graag op een trap of vensterbank. Een bord aan een border wordt zo een evenwichtsbalk, afgewaaide takken een hindernissenparcours en een bank of leuning kan zo een fijne nieuwe skate-uitdaging worden.

Van planning tot beheer

Rune Gjørs, diensthoofd mobiliteit in Oslo, stelde het recent als volgt: "*Why bother installing infrastructure if you're not going to maintain it?*" Hiermee wilde hij het belang van onderhoud en beheer binnen het ruimtelijk proces benadrukken.

En die nadruk delen we volledig. Want er is niets erger dan afgeleefde banken of speeltoestellen die er verlaten bij liggen – terwijl de vraag naar ruimte zo groot is.

Voorzie dan ook voldoende budget en tijd om in te zetten op het beheer van een ruimte en op het onderhoud. Probeer waar mogelijk gedeeld eigenaarschap te creëren met gebruikers van de ruimte – buurtbewoners, jongeren, bezoekers,... Streef naar een gedeeld verhaal, zodat iedereen mee verantwoordelijkheid kan en wil opnemen voor het behoud van een ruimte.

Bewaak het publieke en democratische karakter van publieke ruimte

Publieke ruimte hoort voor iedereen toegankelijk te zijn – dus ook voor kinderen en jongeren. Dat betekent dat een lokaal bestuur ook de opdracht heeft om dat publieke karakter voldoende te vrijwaren.

Dat kan enerzijds door in te zetten op de verschillende functies van publieke ruimte, maar ook door te bewaken dat er geen voorwaarden aan de toegang tot ruimtes wordt gekoppeld.

Verplichte consumptie, ticketaankoop, toegangscontroles,... houden grote risico's in ten aanzien van het publieke karakter van ruimtes. Dit wil uiteraard niet zeggen dat er geen veiligheidsbeleid kan gevoerd worden, maar ruimtes de facto ontoegankelijk of onbereikbaar maken, zorgt ervoor dat het opnieuw de meest kwetsbare groepen zijn die uit de boot vallen.

Pin jongeren ook niet vast op één plek. Hun hangplekken verplaatsen zich mee met de seizoenen, met andere gewoonten, met evenementen die plaatsvinden of met andere groepen gebruikers die plots verschijnen of verdwijnen.

³⁵ Misschien ben je nu geneigd om het LIVC hiervoor als optie te beschouwen. Gezien de wettelijke kaders rond de LIVC-R raden we dit af. Het forum is niet gericht op deze thematiek en bevat niet de juiste juridische randvoorwaarden om dit thema aan te kunnen kaarten.

³⁶ Miedema, S. (2020). *Meisjes in de publieke ruimte*. Mechelen. Kind & Samenleving

Een moeilijker te vatten dimensie zijn de **verhoudingen tussen groepen gebruikers onderling**. Ook daar kan spanning op staan: kinderen vs jongeren, jongeren vs ouderen, jongens vs meisjes, Bulgaren vs Turken,... we kunnen tal van tweedelingen vinden waarrond conflicten bestaan in de publieke ruimte. Die conflicten zijn niet inherent aan de groepen, wel aan de beschikbare ruimte en de noden die soms met elkaar botsen. Ook hier is het voorwaardelijk maken van ruimtes geen afdoende antwoord. Dit vraagt een degelijke analyse van de context en van de noden, om zo – liefst samen met de betrokken groepen – op zoek te gaan naar een antwoord.

Aanwezig zijn in de publieke ruimte is daarbij een goede strategie – op die manier kan er vinger aan de pols gehouden worden, zowel rond gebruik en noden als eventuele spanningen of uitdagingen in de publieke ruimte.

5. Investeer in het thema

→ Menskracht staat voorop

Conflicten in de publieke ruimte draaien meestal om samenlevingsvraagstukken, om spanningen tussen groepen of individuen, om uitdagingen om met een hele buurt een beperkte ruimte optimaal te benutten.

Die conflicten aanpakken of vermijden kan dus niet simpelweg door camera's te hangen, verbods- en gebodsborden te plaatsen of door zones af te bakenen. **Mensen laten samen leven, laten samen zijn, dat vraagt menskracht. Mensen hebben mensen nodig, ook als het om publieke ruimte gaat.**

Durf dan ook **personeelstijd** vrij te maken voor (jongeren in) de publieke ruimte. Ga **vindplaatsgericht** te werk. Verlaat je bureau, ga regelmatig een klein gesprek aan met de gebruikers van de publieke ruimte. Kleine praatjes met een grote relevantie! Wees een **brugfiguur** tussen bewoners en diensten.

Geen menskracht genoeg binnen het lokaal bestuur? Geen nood: werk gerust samen met een lokale partner die hier expertise in heeft. Of sla de handen in elkaar met je buurgemeenten. **Werk regionaal samen** en creëer zo samen een sterk regionaal en lokaal beleid voor jonge inwoners.

→ Zet in op een breed netwerk

De publieke ruimte echt publiek houden, dat is **een gedeelde verantwoordelijkheid**. Zet dan ook in op die samenwerking, door een breed netwerk uit te bouwen en door samen deze uitdaging op te nemen.

Spreek ook bewoners aan op hun verantwoordelijkheid. De buurt maak je samen. Geef jongeren de mogelijkheid zelf onderzoek te doen naar de ideale hangplek, laat jongeren de perfecte bank zelf maken met een vooropgesteld budget... Een plek waar af en toe een oogje in het zeil moet worden gehouden? Vraag aan enkele bereidwillige jongeren zelf deze rol te vervullen zodat de plek kan blijven bestaan.

→ Maak waar nodig extra budget vrij voor initiatieven, ingrepen, onderzoek

Soms is aanwezig zijn op een plek, of dialoog creëren niet voldoende. Vaak zijn er ook aanpassingen of ingrepen nodig – extra banken, verlichting,... extra sociale controle, een heraanleg van een bepaalde ruimte,...

Ook kleine ingrepen kunnen al heel wat teweeg brengen. Een extra vuilnisbak, een bank die verplaatst wordt,... een geplande verhoging toch in skatebestendig materiaal zetten,...

Probeer ook hier proactief en preventief te werken. En gebruik **humor** om bepaald gedrag te stimuleren of af te raden. (Denk bvb. aan de coronacirkels op het Sint-Pietersplein in Gent).

